

Emil Schrøder

Jeg *blev* dansk

Mine første barndomserindringer er knyttet til Noorstrafie i Slesvig. Vi boede i nr. 1 og min bedstemor i nr. 4. Der må også have været en dansksindet familie i gaden, der hed Grondahl. Gaden munder ud i Langestrafie, og lige på den anden side var der en dansk børnehave. Mere kan jeg ikke komme i tanker om. 1935 flyttede vi til Kolonnenweg i bydelen Friedrichsberg. Så vidt jeg busker, boede der i denne gade 5 danske familier, og jeg erindrer ikke, at vi børn havde nogle problemer med dem af den grund. Selvfølgelig lagde vi mærke til, at de var i Danmark i sommerferien og kom tilbage i fint tøj og de første dage snakkede et andet sprog og legede sanglege som f.eks. »Tin-gelingelater«, og at en pige ikke var kommet tilbage, for hun var blevet adopteret af sine plejeforældre. Jeg selv gik i den tyske skole.

I partiets tegn

Min far var ivrig fløjtespiller. Først var han i »Stahlhelms« trommer-og piberkorps. Denne organisation var stærkt højreorienteret, og efter at Hitler var kommet til magten, blev den opløst i 1934 og dens medlemmer overtaget af nazisternes »SÅ«, og derfra kom han senere til »SS«'s trommer-og piberkorps. Som skolebarn i en tysk skole blev jeg selvfølgelig inddraget i det nazistiske ungdomsarbejde og i den almindelige opdragelse i nazistisk ånd. I 1942 blev jeg udskrevet af »Bugenhagenschule«, der var en folkeskole. Skolen havde anbefalet, at jeg derfra kom på et otte måneders ophold i en »Landjahrlager«, som var nazistiske lejre for drenge og piger. Her blev vi iført Hitler-Jugends uniform og indoktrineret i dens Ånd. Året efter kom jeg på »Lehrerbildungsanstalt«. Også her havde vi uniform på, og det havde lærerne ligeledes. Selvfølgelig blev vi påvirket på samme måde, og bl.a. blev nogle kapitler af Hitlers »Mein Kampf« gennemgået.

Efter en militæruddannelse i en »Wehrtuchtigungslager« i Holland og i »Arbeitsdienst« var jeg fra februar 1945 og til krigens slutning hjemme i Kolonnenweg, hvor min mor forhindrede, at jeg i min ungdommelige dumhed meldte mig frivilligt på sessionskontoret. Det havde jeg svært ved at forstå, for jeg var jo blevet opdraget til at kæmpe for Hitler. Ja, nogle kammerater og jeg ville oprette en »Wehrwolf-Gruppe«, som skulle bekæmpe englænderne, når de kom til Slesvig. Vi havde allerede et gevær, en pistol og patroner dertil. Vi blev dog afvæbnet af en tysk soldat fra »Waffen-SS«. På selve kapitulationsdagen så man i vores gade foruden hvide lagener også et Danebrog!

Blikket blev vendt mod nord

Nederlaget og flygtningestrømmen gjorde de hjemmehørende nord for Ejderen opmærksomme på, at man egentlig slet ikke var tyskere. Interessen for Danmark voksede enormt, og mange i vores gade meldte sig ind i den danske forening. Nogle af mine kammerater tog mig i marts 1946 med til Ansgar-Skolen for at blive spejder. Der var samlet en del drenge på min alder, og de talte dansk, som jeg selvfølgelig ikke forstod et ord af. Man gav mig spejderlovene, som jeg skulle lære udenad til næste gang. Det havde jeg nu stort besvær med, og jeg kom der ikke mere. Jeg var dog blevet medlem i Slesvig Ungdomsforening.

Et år senere besluttede vores familie at blive medlem af Sydslesvigsk Forening. For at dokumentere, at vi var gode sydslesvigere, havde jeg taget slægtsbogen med til kontoret i »Slesvighus«, hvor man dog ikke var interesseret i den men gav mig nogle indmeldelses-formularer, der havde både dansk og tysk tekst. I slutningen af 1947 deltog jeg i et danskursus, men det jeg lærte der, var naturligvis begrænset. Flittigt deltog jeg i distriktets arrangementer og valg møderne, men der talte man jo også tysk. Folkedans tiltrak også, men den danske lærer Esther Lovmand gav instruktionerne på dansk, og så kom jeg der ikke mere. I december 1945 havde jeg begyndt en mureruddannelse, og i begyndelsen af 1948 nævnte en dansktalende kammerat, at der var mulighed for at komme på en håndværkerskole. Vi henvendte os til ingeniør Jørgen Andersen, der var formand for den danske håndværkerforening i Slesvig. Vi fik hver et skema, der skulle udfyldes på dansk. Efter lang ventetid kørte vi til hovedkontoret i Flensborg. Så skulle vi til en lægeundersøgelse og ansøge militærregeringen om et pas. I oktober 1948 kørte vi til Duborgkasemen i Flensborg og derfra til Håndværkerskolen i Sønderborg. Uforglemmeligt var de veldækkede borde, hvor vi kunne spise, indtil vi ikke orkede mere! Om formiddagen fik vi danskundervisning, og min kammerat fortalte mig hele tiden, hvad jeg skulle lave. I vores fritid gik vi ture i omegnen eller ind til byen for at købe noget, for vi havde fået lommepenge. Efter en måneds forløb blev vi fordelt på forskellige håndværkerskoler, og vi var 4, der kom til Skals ved Hjarbækfjord.

Det blev en dejlig tid. Der gik dog endnu nogle uger, inden jeg kunne forstå det meste af, hvad der blev sagt. Livet på skolen var præget af højskoleånden, og den tiltalte mig meget, for det var noget helt andet, end jeg var blevet opdraget i. Dagene startede med morgen- og sluttede med aftensang. Julen tilbragte jeg hos en kammerat i Mou ved Limfjorden og oplevede her en dansk jul, der var præget af gåsesteg og æblekage, men man sang ingen julesange. 1949/50 kom jeg igen til samme skole, og denne gang blev jeg der julen over og fejrede den hos forstanderparret, og det blev en rigtig dansk jul med sang og dans omkring juletræet.

I 1950 og 1951 deltog jeg i mange møder i SSF- og SSW og spillede bl.a. skak i Ungdomsforeningen, kom hos den danske præst for Frederiksberg menighed i Slesvig, pastor Niels Bundgaard og deltog i et kursus hos SSF-sekretæren Hans Ronald Jørgensen. Selvfølgelig kendte jeg også bibliotekar Poul Kurstein fra det danske bibliotek i Slesvig. Den danske præst ved Slesvig-Ansgar menighed, pastor Rommerdahl instruerede

»Soldaterløjer« af Hostrup, hvor jeg spillede løjtnant Wilmer. I stykket forelskede officeren sig i gårdejerens datter, som blev spillet af en dansk lærerinde - og det skete også for os! Det kom til at forandre mit liv totalt.

På et sendemandsmøde den 17. februar 1951 blev Sydslesvigs danske Ungdomsforenings fane indviet på Slesvighus, og jeg slog det andet søm i. Samme år blev jeg foreslået som formand for ungdomsforeningen i Slesvig, som jeg dog måtte sige nej til, da jeg måtte regne med et nyt skoleophold i Danmark.

Som håndværker har jeg været med til at bygge det danske menighedshus i Mansteinstraße, den danske skole i Ny Bjernt og Gottorp-Skolen. De to første steder havde jeg som mestersvend ved rejsegilderne holdt tale på dansk, og derfor blev jeg den 4. december 1951 kørt til Hatsted for at deltage i Danmarks Radios udsendelse »Der rejses skoler i Sydslesvig«.

Nu ville jeg gerne være dansk lærer, men først kom jeg et vinterhalvår på Antvorskov Højskole, og i 1952 begyndte jeg på en uddannelse på Jonstrup Statsseminarium. Fra 1957-64 var jeg skoleleder i Vyk på Før, og derpå fulgte ti år som lærer ved Bække Folke-og Realskole. Så kom jeg tilbage til Sydslesvig, var et år i Bredsted og indtil pensioneringen på Gottorp-Skolen. Ringen var sluttet! Der var imens foregået et sindelagsskifte fra tysk til dansk, og jeg havde fået dansk indfødsret.

Emil Schroder

Født 1928 i Slesvig, tysk skolegang, mureruddannelsen, lærereksamen fra Jonstrup Statsseminarium 1957, lærer i Sydslesvig og Danmark, pensioneret 1990, bopæl Slesvig. Forældre: Emil Johannes Schroder, født 1905 i Slesvig, murer, død 1975 og hustru (stedmor) Marie Claussen, f. 1907 i Busdorf ved Slesvig, død 1981.